

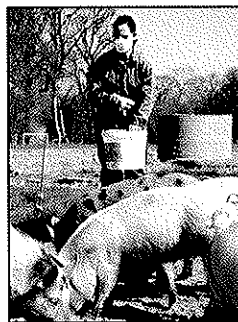
FOGLALKOZÁSI MEGBETEGEDÉS FOGALMA, BEJELENTÉSE

A mezőgazdasági dolgozók, napjainkban is több mint felét teszik ki a világ dolgozó népességének. Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) definíciója szerint **mezőgazdasági munkás** az a személy, aki állandóan vagy időszakosan, legálisan, vagy

illegálisan olyan tevékenységet folytat, amely a mezőgazdasággal kapcsolatos.

Magyarországon az 1989-1990 utáni években, az átmeneti gazdasági rendszerű országokra jellemző változások zajlottak le. A csaknem kizárólag szövetkezeti vagy

állami tulajdonban lévő nagyüzemi mezőgazdaságot egy döntően kis gazdaságokból felépülő mezőgazdaság váltotta fel. Tekintve, hogy a kis gazdaságok korszerű munkagépekkel, technikai lehetőségekkel és megfelelő szakmai jártassággal, ismeretekkel az átalakítás idején nem rendelkeztek, **a mezőgazdasági tevékenység veszélyessége, balesetek és az ún. foglalkozási megbetegedések kialakulásának lehetősége nőtt.**

Mit is nevezünk foglalkozási megbetegedésnek?

A 27/1996. (VIII. 28.) NM rendelet definíciója szerint, mely a foglalkozási betegségek és fokozott expozíciós esetek bejelentéséről és kivizsgálásáról szól: „**Foglalkozási megbetegedés:** a munkavégzés, a foglalkozás gyakorlása közben bekövetkezt olyan heveny és idült, valamint a foglalkozás gyakorlását követően megjelenő

vagy kialakuló idült egészségkárosodás, amely a munkavégzéssel, a foglalkozással kapcsolatos, a munkavégzés, a munkafolyamat során előforduló **fizikai-, kémiai-, biológiai-, pszichoszociális- és ergonómiai kóroki tényezőkre vezethető vissza,** illetve amely a munkavállalónak az optimálisnál nagyobb vagy kisebb igénybevételnek a következménye.”

Ki jelenti be a foglalkozási megbetegedést, hogyan történik a kivizsgálása?

A fenti rendelet 2. sz. melléklete tartalmazza a **bejelentendő foglalkozási megbetegedések jegyzékét.** Ezen jogszabály rendelkezik az észlelt foglalkozási megbetegedések bejelentésével és kivizsgálásával kapcsolatban is. A jelenleg érvényes szabályozás szerint a „Bejelentést” az észlelő, **bejelentő orvos teszi meg.** Ilyen lehet, „bármely orvosi gyakorlatot folytató orvos, aki a foglalkozási megbetegedést vagy annak gyanúját

megállapította.” A bejelentést a területileg illetékes Kormányhivatal Munkavédelmi Szolgálatához kell megtenni, mely elvégzi a kivizsgálást és felterjeszti a vizsgálati anyagot az OMFI (Országos Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Intézet - Budapest) felé, ahol indokolt esetben elfogadják a bejelentést.

Kártalanítandó-e a foglalkozási megbetegedés?

Az elfogadott és nyilvántartásba vett foglalkozási megbetegedések kártalanítását az OEP (Országos Egészségbiztosítási Pénztár) végzi. A kártalanítás (baleseti ellátás) a munkavállaló számára a munkahelyen bekövetkezett egészségkárosodás okozta hátrányok kompenzálására törekszik. A költségeket az Egészségbiztosítási Pénztár fedezi, de behajtja a munkáltatón. A kompenzáció összetevői: baleseti táppénz (100%),

- baleseti táppénz egy évvel meghosszabbítható,
- gyógyszer, gyógyászati segédeszköz térítésmentes,

- baleseti járadék,
- baleseti rokkantsági nyugdíj.

A foglalkozási megbetegedések kártalanításában 2007. január 1-én jelentős változás állt be. Az alkotmánybíróság megállapította, hogy a kártalanításra jogosult foglalkozási betegségek külön listája alkotmányellenes és 2006. december 31-i hatállyal megsemmisítette. Ennek következtében **kártalanításra (baleseti ellátásra) valamennyi biztosított jogosult, akinél foglalkozási megbetegedés igazolódott!**

Milyen jellegű kockázatok vannak a mezőgazdaság területén, amelyek foglalkozási megbetegedést okozhatnak?

A **mezőgazdasági tevékenységet két fő területre bonthatjuk:**

- a növénytermesztésre és
- az állattenyésztésre.

A növénytermesztés

A növénytermesztés legfontosabb területei:

- a szántóföldi növénytermesztés;
- a kertészeti növénytermesztés; valamint
- a növényházi, fóliaházas zárttéri növénytermesztés

A legtöbb országban a növénytermesztés képezi a mezőgazdaság legnagyobb szektorát. Meg kell említenünk még az **erdőgazdálkodást** is, mely szintén sok veszélyt rejt. A növénytermesztés végzése során, az alábbi munkakörnyezeti hatások

érik a dolgozókat, melyek kedvezőtlen alakulása, a foglalkozási megbetegedések kialakulását segítheti elő.

Fizikai kóroki tényezők

Zaj

Ahol a gépek zajszintje túllépi az elfogadható határt, ott a kezelőknek és a tevékenység hatókörében tartózkodóknak (dolgozóknak), hallásvédő eszközöket kell viselniük (pl.: fül dugó, fültek, sisak).

Rezgés

A munkagépeken dolgozók elsősorban **egésztest-vibrációt** szenvedhetnek el. Lokális (helyi) vibráció okozta megbetegedés sem zárható ki.

Kémiai kóroki tényezők

A kémiai kóroki tényezők közül elsősorban a **növényvédőszer-mérgezések** előfordulásával kell számolni. Fontos, hogy a növény védőszer expozíció nem csak a szer hígítása, keverése és felhordása során érheti a dolgozót, hanem gépi, illetve repülőgépes permetezés esetén a kezelőt a gép feltöltésekor, karbantartásakor is veszélyezteti. A gépek kezelői, illetőleg a gépeken dolgozók esetében kipufogógáz- és gépolaj-expozícióval is számolni kell.

Kiemelt jelentősége van a poroknak, melyek lehetnek szerves porok és szervetlen porok.

Szervetlen por

A talaj porának lehetséges veszélyes összetevői: **kvarc, szilikátok, agyag**. A talaj kvarca kevésbé veszélyes az iparínál, mert a szerves anyagokkal való interakciója gyengíti a feületi szabad gyököket. Az agyak veszélyes szerves anyagokat (pl.: peszticidek) adszorbeálhatnak.

Szerves por

Alkotórészei a mezőgazdasági ágtól, foglalkoztatástól függően változnak: pl.: gabonapor, penészgombák, spórák, rovarokból, atkákból, madarakból származó porok, növényi porok, takarmány maradványok.

Ergonómiai kóroki tényezők

A munkagépek többsége ma még a minimális ergonómiai előírásoknak is alig felel meg. A klímahatással való kombinálódás miatt gyakori a **mozgásszervek megbetegedése**.

Biológiai kóroki tényezők

Fontos szerepe van még a növénytermesztők egészségkárosodási kockázati tényezői között a növényekhez, növényi porokhoz társuló biológiai kóroki tényezőknek. Ezek lehetnek: **Mikroorganizmusok** (baktériumok, sugárgombák és gombák); **Mikotoxinok**; **Endotoxinok**; továbbá **Állatról emberre terjedő betegségek** (leptospirosis, tularémia, Q-láz, brucellosis, kullancs-encephalitis stb.).

Az állattenyésztés

Az állattenyésztés lehet kültéri, „szilaj” vagy belterjes; hazánkban elsősorban ez utóbbi jellemző. Fontosabb szektorai: a szarvasmarha-tenyésztés, sertésenyésztés, juhtenyésztés, baromfitenyésztés, kisállattenyésztés. Az állattenyésztésben dolgozók munkakörülményei bizonyos mértékben eltérnek a növénytermesztésben dolgozókéval. A dolgozók főleg épületeken, ólakban, istállókban végzik napi munkájukat, így az időjárás viszonyosságainak kevésbé vannak kitéve, ugyanakkor munkájukat gyakran fertőzött környezetben, különböző gázokkal, porral szennyezett munkatérben végzik.

Az állattenyésztés során fellépő kóroki tényezők csoportosítása megegyezik az előzőekben bemutatottakkal (fizikai, kémiai, biológiai, ergonómiai).

Fizikai kóroki tényezők tekintetében itt is elsősorban a gépek által keltett zaj szerepel (pl.: szecskázó, őrölő gépek stb.).

Kémia kóroki tényezők tekintetében megemlíthetjük az ólak fertőtlenítéséhez használt veszélyes anyagokat (pl.: klór tartalmú készítmények).

A háziállatok gondozása, fejése, nyírása, illetve tépése a kéz és a kar kisebb izom „egységeinek” túlzott megerőltetését okozhatja, ami ideg-izomgyulladást, ín-üreggyulladást, és ideggyulladást okozhat.

A gondozott állatokról az emberre áterjedő betegségek hasonlóképpen, mint biológiai kóroki tényező léphetnek fel. A betegségek megelőzése olyan terület, ahol nagy fontosságú az együttműködés az állatorvosok és az orvosok között.

Biológiai kóroki tényezők

A mezőgazdasági munkákból származó egészségkárosodások megelőzésében, prevenciójában nagy jelentősége van a **műszaki** (megfelelő gépek, berendezések alkalmazása a zaj, a rezgés és az ergonómiai viszonyok figyelembevételével), **szervezési** (fizikai megterhelések csökkentése, a klimatikus viszonyok figyelembevételével) és **egyéni védőeszközös** (zaj, biológiai, kémiai kóroki tényezők elleni védelem) eljárásoknak.

Továbbá nagy jelentőségű, a szervezett munkavégzés keretei között foglalkoztatott munkavállalók **orvosi alkalmassági vizsgálatainak rendszeres elvégzése** és a dolgozók munkavédelmi **oktatása**, képzése, **megfelelő higiénés körülmények** biztosítása.

Útmutatást kell adni a mezőgazdasági dolgozók részére a biztonságos és egészséges munka végzéséről.

Összeállította és szerkesztette:

Tóth Róbert
munkaegészségügyi és munkavédelmi üzemmérnök

Szerkesztőség:
PRIMOM Tanácsadó és Információs Hálózat
4400 Nyíregyháza, Víz utca 21/b.
tel./fax: (42)/414-188

Kiadó:

PRIMOM Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Vállalkozásélénkítő Alapítvány Vállalkozói Központ
4400 Nyíregyháza, Váci Mihály u. 41.

Felelős vezető:
Jászai Menyhért
ügyvezető igazgató